

Romano hangos

15.

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 14 • ČÍSLO 15 • VYŠLO 26. ZÁŘÍ 2012

zprávy

LONDÝN, LIBEREC – Jakub Žiga, poslední z pětice Romů podezřelých z loňského mačetového útoku v novoborském baru Pivní pomoc, byl zadržen v Anglii. Britské úřady ho předaly do ČR. Krajský soud v Liberci dvacetiletého Žigu poslal do vazby, kde zůstane až do zahájení hlavního líčení. Obžaloba viní skupinu z toho, že 7. srpna 2011 napadla mačetami a obušky tři hosty místního nonstop baru. Útočníkům hrozí 5 až 12 let vězení.

ÚSTÍ NAD LABEM – V místní části Předlice ve zchátralém domě zavalil 19. září strop dvě ženy. Jednu z nich se podařilo ze sutin vyprostit za 2,5 hodiny. Druhou ženu vyprostili hasiči až později – již mrtvou. V době pádu stropu byli v domě ještě dva muži, kteří stačili utéci. Podle policejní informace v domě sbírali železo a zřejmě poškodili nosné prvky stropů. Jsou podezřelí z trestného činu obecného ohrožení z nedbalosti. Ostatní domy, které by mohly být v podobném stavu, podléhají nyní kontrole policie a statiků.

PRAHA – Některé vězně s lehčím proviněním by poslanci svou novelou zákona propustili, Senát ovšem novelu vrátil se zamítavým stanoviskem. Jde o to, že české vězňice jsou přeplněny a lehčí delikty by měly soudy trestat spíš domácími vězeními. Zákon musí být tedy znovu projednáván a veto senátu pak přehlasováno potřebnou poslaneckou většinou. Pak ho ještě musí podepsat prezident republiky a jeho případné veto by opět musela přehlasovat poslanecká většina. Nyní má ČR 36 věznic přeplněných na 115 % své kapacity. Představuje to 23 200 vězňů. Cílem je snížit jejich počet na 17 000.

(www.romea.cz, kh)

BRNO – Mezi 10. až 14. zářím se v Muzeu romské kultury uskutečnilo 3. sochařské sympozium, nazvané Socha pro Cejl. Přijeli na něj a svoji tvorbu takřikajíc „v přímém přenosu“ předvedli zájemcům v prostorách MRK Malgorzata Mirga-Tas (Polsko), Sead Kazanxhiu (Albánie), Ondrej Gadžor (Slovensko), André J. Raatzsch (Maďarsko) a Božena Příkrylová (Česká republika). Po celou dobu konání sympozia byla dílny umělců otevřeny pro veřejnost. 14. září se pak uskutečnila vernisáž vzniklých prací.

Foto: Muzeum romské kultury, Lenka Grossmannová.

Slavnosti Nového Jičína 2012 v duchu pohádek a pověstí

NOVÝ JIČÍN – Letošní městské slavnosti Nového Jičína se konaly 8. září, a to v duchu pohádek, pověstí a mýtů Kravařska.

Křemílek a Vochomůrka, andělé, princové a princezny, ježibaby, vodníci, to vše jste zde mohli zahlédnout a soutěžit přitom o nejkrásnější pohádkovou postavu. V programu účinkoval Dechový orchestr města Nový Jičín, pěvecký sbor Ondráš a mladá kapela Junior Fortes. Samo-

zřejmě nesměl chybět náš taneční a pěvecký soubor Cikne čhave.

Do světa hip hopu jste mohli nahlédnout díky taneční skupině Nebezpečný hip hop dance. Pozvali jsme si také výbornou zpěvačku a kamarádku Martinu Balogovou, která ohromila novojičínské publikum. Největší úspěch sklídila s písní Já se rouhám. Od 15 hodin se ve slavnostním průvodu zdravila hra-
běnka z Walbury a se zdravicemi

vystoupili představitelé města a jejich hosté. K tradici už patří dětský sbor Ondrášek a taneční soubor lidových písní a tanců Javorník. Na závěr zazpívala legendární Hana Zagorová, Petr Rezek a Band. Další kapelou byla Vypsáná fixa.

Zájemci si mohli poslechnout pověsti o Novém Jičíně, zhlédnout pohádku z Kravařska a soutěžit si o tom, jak se vyznáte v pohádkách.

Emilie Kačová

z obsahu

Romové u mířidel děl

Školáci ve stopách II. světové války
strana 2

Co změní Petr Fiala?

Anketa o novém ministru školství
strana 4

Sobotka a Samková

Co si myslí kandidáti na prezidenta
strana 5

Michala Chramcová: Můj rod? Rusika Roma a Sidorovci

Mezi pražskými Romy tvoří předkové Michaly Chramcové trochu výjimku. Její rodina sice přišla do hlavního města ze slovenských Medzilaborců, ale tak jednoduché to není. „Pocházím z rodu, kterému se říká Rusika Roma. To proto, že tihle Romové přišli na Slovensko z Ruska. Tedy ti z babiččiny strany. A z dědečkovy strany patřím zase do rodu Sidorovců,“ popisuje Michala předivo svých rodových vazeb.

Ale její rodinná větev je prý po Praze známá. „Když se mě někdo zeptá, od koho jsem, řeknu tohle a všichni už ví,“ usmívá se.

Jak dodává, její rodiče nemají žádnou „vyšší“ školu, ale vždycky vedli své děti ke studiu a k práci.

Michala, která nějakou dobu pracovala v pražské odbočce sdružení Romodrom a je teď na mateřské, je nejstarší ze tří sourozenců: „Mám jednu sestru a jednoho bratra, ten je z nás nejmladší. Teď si rozumíme skoro ve všem. Když nám bylo míň, tak jsme měli samozřejmě sourozenecké hádky. Ale ty naše spory jsou nám teď už k smíchu. Rádi spolu trávíme čas, zpíváme a děláme různé srandičky.“

Na romštinu Michaela moc vzpomínek nemá. U nich doma romsky mluvili jen prarodiče, rodiče moc ne. „Oni spíš chtěli, abychom splynuli s neromským prostředím. Jenže my jsme byli zvědaví a ptali se, co všechna ty slova znamenají

a zkoušeli jsme tvořit věty. Myslí si ale, že ten, kdo mluví dobře romsky, tak mu jde v pohodě i čeština,“ vysvětluje. V dětství nacházela Michala víc kamarádů v řadách Neromů, protože s nimi chodila na základní i střední školu. „Mezi Romy se mi zapadalo těžko, moc jsem si s nimi nerozuměla,“ ohlíží se do minulosti. A pokračuje: „Ale čím jsem starší, tím víc Romy vyhledávám, protože mi můžou rozumět v některých věcech, ve kterých zase Neromové ne. Jsem ráda, že jsem vyrostla tak jak jsem vyrostla a že nemám vůči nikomu předsudky.“

Na základní školu chodila Michala na pražském Smíchově, kde
Pokračování na str. 7

Dětské domovy tančí ve Slaném

SLANÝ – Mezi podzimní akce Městského centra Grand ve Slaném se řadí i taneční dopoledne 18. září nazvané Domovy tančí. Pořadatelem této byl Dětský domov (DD) Ledce-Šternberk zastoupený ředitelem Romanem Pejšou. Hlavní aktérkou pak byla studentka Jana Ruszo, vedoucí taneční sekce volnočasových aktivit při DD.

S tanečními vystoupeními se předvedli kluci a děvčata z deseti dětských domovů – Ledce, Dolní Čermné, Jihlavy, Kašperských hor, Krásné Lípy, Krnska, Nové Vsi u Chotěboře, Tuchlova, Vrchlabí a Žatce. Mladí tanečníci se zde předváděli ve stylu hip hop, v břišních tancích, country, v mix kategorii a v tanci se šátkem.

Poděkování patří všem. Jako host vystoupila s intuitivním tancem Luny Isis. V porotě zasedl herec Richard Trstán a studenti Karolína Záhořová, Tereza Štěpánková a Václav Nágl, známý tanečník ze Slaného.

Hana Tichá

zaznamenali jsme

PECS – Maďarská police počátkem září zatkla Roma Ference Bagóa, který po internetu šířil informace o založení romské gardy. Obvinila jej z narušování veřejného pořádku. Bagó vyzýval Romy z celé země, aby se přihlásili do této gardy. Říká k tomu: „*Chci ochránit svůj národ před rasistickými útoky. Nehceme získat zbraně. Chceme se pouze postavit na obranu Romů tam, kde se objeví maďarská garda.*“ Bagó tvrdí, že se do jeho skupiny přihlásilo 400 lidí. Policie tvrdí, že žádná romská garda oficiálně nevznikla.

BRNO – Pavel Rychetský, předseda Ústavního soudu, v rozhovoru pro Právo řekl, že nechce být kulisou pro demontáž sociálního a právního státu. Učinil tak v odpovědi na otázku, proč nekandiduje na funkci prezidenta. Také řekl, že v naší zemi dochází k úpadku demokracie a k degeneraci základních funkcí státu. Jako důvod uvedl, že u dnešní politické reprezentace se zcela vytratil polistopadový étos.

RUMBURK, PRAHA – Na divokém severu – tak zněl název pořadu, který odvysílala v neděli 9. září ČT. Snímek, označený jeho autorem Davidem Ondráčkem jako dokument, vykreslil Šluknovsko jako nemocný region, válečnou zónu, v níž je nebezpečno žít. Město Rumburk poslalo Radě ČT stížnost.

(www.romea.cz, kh)

Ve Valašském Meziříčí o Africe

VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ – První ročník festivalu Afrofest pořádalo 7.–9. září občanské sdružení Ambos Mundos v rámci kampaně Česko proti chudobě a ve spolupráci s centrem Glopolis.

Program začal promítáním dokumentu o Zambii. Po něm byly slyšet na nádvoří zámku Žerotínů první rytmy afrických djembe, které se svým bubenickým kurzem Kubuku předvedl Pavel Kubeša.

Následný workshop bubnování na tělo či bubenický workshop pak již pohltil některé nadšence zcela.

Program nabídl: malování na obličej, ochutnávku fair trade a prodejní stánky s tematickým zbožím a exotickými dobrotami jako arabský karbanátek z cizrny. V podvečerních hodinách pak festival vyvrcholil vystoupením zlínské Mo-

Nimby s hostujícími členy brněnského TUBABU Alenou Chládkovou a Jirkou Boudou.

Páteční program uzavřela Afrokaribská noc, na níž zazněl konžský rap The Guys clan a následova-

ly africké a latinskoamerické rytmy DJ Rosse známého také z pražského rádia Ethno. Festival pořádala organizátorka sdružení Ambos Mundos Petra Plachtanská.

Veronika Kačová

Co přinesl srpnový Time out?

TÁBOR – Sdružení Cheiron-T pořádalo letos již posedmé prožitkový pobyt pro romské děti a děti ze sociálně znevýhodněného prostředí nazvaný Time out.

V Blatnici ve vzdělávacím středisku ZVAS (Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a Středisko služeb školám) se od 20. do 24. srpna zúčastnilo čtrnáct dětí ve věku 10–18 let. Lektori programu se snažili formou pro-

žitkové pedagogiky a pobytu v přírodě vést městské děti ke zdravému přístupu k sobě, skupině i k životnímu prostředí.

Obsahem pobytu byla především práce s pohádkami, muzikoterapie a arteterapie, pozorování a poznávání přírodních procesů. S dětmi jsme podnikali výlety do lesa, do blízkého okolí, poznávali rostliny a zvířata.

Petra Basíková

Pracovnice sdružení Cheiron-T

Po stopách Ostravsko-opavské operace

HAVÍŘOV, HLUČÍN – Žáci VIII. třídy ZŠ Jarošova se 21. září ve spolupráci s Českým svazem bojovníků za svobodu zúčastnili historické exkurze nazvané Po stopách Ostravsko-opavské operace. Jako první

navštívili Památník antifašistického odboje a pohřebiště vojáků Rudé armády v Hlučíně, kde položili květiny a připomněli si události druhé světové války. V areálu čs. opevnění Hlučín-Darkovičky, vojensko-tech-

nické památce československého opevnění, si pak prohlíželi vojenskou techniku v tvrzovém pěchotním srubu MO-S 20 Orel. Poslední zastávkou byl Národní památník války v Hrabyni, vybudovaný na

místě nejtěžších bojů Ostravsko-opavské operace v závěru druhé světové války.

Poděkování patří Vladislavu Zarembovi, představiteli Českého svazu bojovníků za svobodu v Havířo-

vě, který exkurzi pro žáky zajistil a s naší školou dlouhodobě spolupracuje, a Magistrátu města Havířova za jeho finanční podporu.

Šárka Zapalačová

ZŠ Jarošova, Havířov-Šumbark.

Pohled Romů na Romy...

Ano, trochu zvláštní titulek, ale myslím, že výstižný. Ostatní lidi si často dělíme na dobré a špatné. Samozřejmě to nikdy není úplná pravda, protože v každém najdeme něco dobrého i špatného. Každý člověk se vyznačuje určitými typickými vlastnostmi, které projevuje navenek. Podle vlastností a chování si na člověka uděláme určitý názor a buď je nám sympatický nebo naopak.

Zamysleme se teď nad tím, jak se chováme k lidem nebo jak se cítíme mezi lidmi, kteří mají jiné chování než my. Určitě se najde někdo, kdo si řekne, že Romy nerozděluje na dobré a špatné a že se cítí dobře mezi všemi Romy. Je to určitě krásný názor. Ale jsme lidé a sto lidí – sto názorů. Každý z nás Romů zná minimálně jednu rodinu, která nežije zrovna spořádaným životem. Jejich chování nebo způsob života se vymyká zásadám slušnosti.

Jednoduše řečeno, najdou se i takoví, kteří dělají ostudu slušným Romům. Jak se k takovým Romům stavíme? Odtahujeme se od nich, nekomunikujeme s nimi, nezdravíme se s nimi, i když je vidíme třeba denně? A jak by to vůbec mělo být? Máme dělat rozdíly, nebo táhnout za jeden provaz, ať se děje co se děje? To už je otázka pro každého z nás. Každý se k tomu staví jinak. Někdo omlouvá všechny Romy a někdo naopak nechápe jejich jednání.

Pokud tedy patříme mezi ty, kteří se od některých Romů distancují, je to dobrý nebo špatný postoj? Měli bychom omlouvat všechny Romy, pokud je o nich známo, že provedli něco špatného nebo stále provádějí? Jde o citlivou otázku pro každého z nás, protože žijeme v době, která je pro nás, Romy, slo-

žitá. Stále na nás ukazují a řeší romskou otázku a my jsme v tomto ohledu pod tlakem. Snad máme tendenci útoky vracet tím, že naopak poukazujeme na nedostatky majority.

Ale odpovězme si někdy pravdivě sami sobě, jestli Romové někdy něco přece jen trochu nepřehání. Myslím, že některé nedostatky, přisuzované právě Romům, existují a jsou opravdu zcela zbytečné. Jako příklad uvedu nepořádek před domy, kde žije více Romů. Toto tvrzení je pravdivé, samozřejmě ne všude, ale v romských koloniích nepořádek před domy opravdu najdeme. Vzpomeňme na známé sídliště Chanov. Před domy hory nepořádku včetně různého druhu nábytku, rozbitá okna, zničené chodby, byty bez sociálního zařízení atd. Neustále se o tomto sídlišti mluvilo jako o nejhorším, nejspínavějším a nejnebezpečnějším. Jak je tomu ale dnes? Mohou se lidé a jejich jednání změnit? Ano. V Chanově vznikla pořádková služba z řad romských občanů, kteří dohlíží na pořádek, čistotu a bezpečnost na celém sídlišti, kde žije více než tisíc Romů. O Chanově se už moc nemluví, protože není moc

Lajla Žigová

o čem. Nepořádek zmizel a dokonce se tamní kriminalita snížila na velmi malé procento.

Lidé se mohou změnit, stačí jen správné jednání. Některí z nás se měnit nemusí, protože nemají proč, jsou řádně a slušně vychovaní a někteří z nás zase potřebují trochu dopomoci. A v poslední řadě existují ještě ti, kterým se pomoci nedá. Ačkoli si neustále stěžují na mizerný život, nedostatek peněz a na špatné zázemí, sami pro zlepšení své situace nic nedělají. Jaký postoj tedy zaujímáme k těm, kvůli kterým jsme zatlačeni do rohu a ve společnosti máme špatné jméno? Nebo bychom byli v takové situaci, i kdyby se všichni Romové chovali sebelepší? Závěr si udělejme každý sám.

Nás Romy poškozují názory majority. Říká se, že Romové nechťejí pracovat, kradou, ohrožují majoritní společnost, žijí jen ze sociálních dávek, dále slychám i názor, že Romové mají tolik dětí jen proto, aby měli vysoké přídatky... Však všichni známe ty průpovídky na adresu Romů. A sem tam také zaslechnu také tvrzení, že Romové nejsou všichni stejní. To také určitě znáte. Zprvu, když jsem romskou problematiku tolik neprožívala, mě toto tvrzení uspokojovalo a cítila jsem se výjimečná. Postupem času jsem na to „rčení“ začala být silně alergická. Proč se říká: „Kdyby byli všichni Romové jako vy, bylo by všechno jiné?“ Zní to, jako by byl jen jeden Rom ze sta dobrý, slušný a pracovitý. Není to pravda. Je nás takových mnohem víc! Poslední dobou je stále více vzdělaných Romů, studují dokonce i po založení rodiny, proč to nikdo nevidí? Proč se stále diskutuje jen o nedostacích?

Sar o Roma dikhen pro Roma...

Oda varesavo čudno nav, aľe hin oda mištes. Sar pes phenel, o manuša hine lačhe abo nalačhe. Kada aľe niġda nane čačipen, bo andro sako hin vareso lačho the nalačho. Sako manuš pes del avri varesave ikeribnaha. Avka, savo o manuš hin, savo jilo les, ta avka pre leste aver džene dikhena, šaj hin andre amare jakha lačho abo nalačho.

Vakeraha čeporo pal oda, sar sam kijo aver manuša, abo sar pes paš lende šunas, te hine inakšeder sar amen. Talam pes arakhela o manuš, so phenela, hoj le Romen nišar na uavel, hoj pes mištes šunel kijo savore Roma. Kada hin lachi gođi, šukar gođi. Aľe sam manuša, u šel manušen hin šel čačipena. Sako amendar džanel choča jekh familija, so na džanel lačhes te dživel. Lengero ikeriben abo dživiben nane andre nipengere jakha lačho. Pro čačipen pes arakhena the ajse Roma, so amenge ča ladž keren.

Ta sar pre ajse Romen dikhas? Odcirdas pes lendar, abo na vakeras lenca, the te pes dikhas sako džives? Sar bi oda majinelas te jel? Šaj keras averipe-na maškar o Roma, abo mušinas te ikerel savorenca? Kada phučiben perel pro sakones amendar. Sako oda lel inakšeder. Vareko džal vast vasteha savore Romenca u aver našči achaľol lendero ikeriben.

Te patrinas maškar ole, so varesave Romen na len, hin oda mištes abo rosnes? Abo majinas te kerel hoj

na dikhas oda, sar pes varesave Roma ikeren? Kada phučiben hin pharo, bo dživas andro idejos, so hin perdal o Roma igen nalačho. Furt pre amende sikhaven le anguštencia, furt vareso perdal o Roma rozthoven u amen sam olestar imar diline. Ta šaj oda savoro, so amenge thoven pro šero das pale oleha, hoj the amen nadavinas pro gadže. Aľe phenen penge varekana korkore, či akana oda ole Roma čačes na kerde nalačhes. Duminav, hoj vareso, so pes phenel pal o Roma, so keren, hoj oda na mušinel avka te jel. Ta phenas trebas o bordel'is anglal o khera, kaj dživen buter Roma. Kada hin o čačipen, na všadzik, aľe varekaj o bordel'is čačes hin. Leperen ča pro Chanov. Anglal o khera na ajso bordel'is, o nabitki, rozmarde blaki, rozmarde gangi, o khera bijal o budari, u mek aver. Furt pes pal o Chanov delas duma sar pal o nekgoreder, nekmelaleder the bibachtalo than. Sar oda hin odoj akana? Šaj pes o manuša the lendero ikeriben kerel feder? Ha. Andro Chanov, so odoj dživen buter sar jekh ezeros Roma, merkinen pro porjadkos o šingune, so hine tiž Roma. Imar odoj nane bordel'is, hin odoj žužes. Pal o Chanov pes imar na vakerel, nane pal soste. Nane aňi o bordel'is, aňi pes odoj ajci na keren ajse veci sar akor, na čoren odoj, nič. O manuša pes šaj keren aver, ča mušinen len te jel vareko, ko len achaľol. Varesave nipi pes na mušinen te ke-

rel aver, nane vaš soske, hine lačhes ikerde avri, aľe varesave nipenge kempel o šegitišagos. The kaj nadavinen pro nalačho dživipen, pro čepo love či nalačho kher, korkore nič na keren. Sar dikhas pro kajse nipi, so bijal lende sam ispidle andro kutos a maškar o nipi amen nane nišavo nav? Abo bi andre jednako situacija samas th'avka, te bi pes o Roma ikerenas so nekfeder? Sako mi peske korkoro odphenel.

Pro amare šere pes thoven džungale veci, ajse, so pal amende phenen aver nipi. Phenen, hoj na kamas te kerel buťi, hoj kamas te dživel ča le lovendar andal o urjados, šunav the oda, hoj le Romen hin ajci čhave ča perdal o love, so pre lende chuden, savore džanas pal ole veci, so pes pal amende phenen. No, the varekana šunav oda, hoj savore Roma nane jednake. Talam oda tiž šunen. Sar mange kada akor o gadže phenenas, somas pre peste barikaňi, hoj kada šunav. Aľe sar o berša džanas, kale lava imar na kamavas te šunel. Soske pes phenel: „*Te bi savore Roma has ajse sar tumen... savoro bi has feder...*“ Avka oda šunel avri, sar te bi has ča jekh Rom andal šel Roma lačho the buťakero. Oda nane čačipen! Ajse Roma hin buter!

Sar džal o idejos, ta hin but the buter Roma sikhade, sikhaven pes the te len hin imar o čhave, ta soske oda niķo na dikhel? Soske pes vakerel ča pal o džungale veci?

Lajla Žigová

komentář

České školství s Fialou

KAREL HOLOMEK

Se začátkem školního roku se nabízí pohled na perspektivy české školy. Tentokrát už s novým ministrem školství Petrem Fialou. Naším tématem budiž otázka, jaký vývoj lze v těchto nových podmínkách očekávat, pokud jde o vzdělávání romských dětí a jejich včleňování do hlavního vzdělávacího proudu.

Těšit nás mohou dvě dobré věci, další zjištění jsou však už jen negativní. Odešel bývalý ministr Josef Dobeš, který v úřadě zasel neodbornost, různé trapnosti i aroganci včetně skandálů. Ten největší skandál se týkal poradce, kterého jsme nazývali starofašistou. Jeho odchod znamená první dobrou zprávu. Tou druhou je nástup nového ministra, bývalého rektora Masarykovy univerzity a nepochybně vzdělaného muže, který rozumí vysokému školství s ohledem na své dosavadní působení.

Nelze si ovšem dělat iluze, že mávnutím kouzelného proutku a změnou jedné důležité osoby dojde k nápravě věcí, které mají zpoždění desítky let.

Naše školství je na tom špatně, řečeno obecně. Naši studenti dosahují v mezinárodních srovnáních čím dál horších výsledků. Státní maturity se po patnácti letech připrav nepovedly a skončily různými skandály. Není stanoven žádný cíl školství a vzdělávání. Všude jinde v kultivovaných společnostech je tím cílem slušný a angažovaný občan. Náš stát nežadá nic. A to nemluvíme o letitém problému neúspěšnosti romského žáka v české škole a naprosto hroživé segregaci, která nám během let narostla v nejedné základní škole i na segregaci stoprocentní.

Z toho, co zatím ministr Fiala prezentoval, lze s určitostí usoudit, že jeho názory odpovídají požadavkům doby i úloze kultivované společnosti: „*Odpovědnost za vzdělávací programy je svěřována učitelům a školám mnohem více. Maturita je první vážný kontakt studenta se státem, a ten přináší pocit nespravedlnosti. Škola má celou řadu sociálních a kulturních funkcí, mnohde i stáletou tradici. Proč tedy rušit školy s menším počtem žáků kvůli krátkodobým ekonomickým problémům.*“ To jsou názory, které vyznáváme a přece je nedokážeme realizovat. Je dobré se k nim alespoň veřejně a znovu přihlašovat.

Nezachytil jsem ale žádnou informaci o tom, že by se pan ministr jakkoliv vyjádřil k problematice segregovaných škol a včleňování romských dětí a dětí ze sociálně slabého prostředí do tzv. hlavního proudu vzdělávání. Jistě, zatím na tyto věci ještě nepřišla řada a nešlo o oblast, kterou by se Petr Fiala profesně zabýval. I on je si však dobře vědom narůstajících sociálních rozdílů, které hrozí velkou sociální segregaci.

Ta už se dokonale projevila segregaci v českém školství a bude dál pokračovat, nepostaví-li se jí do cesty překážky. Tento problém dorazí i na ministerstvo školství, které se k němu musí postavit čelem. To jest tak, že budou skutečně kroky, jejichž návrhy má vláda na svých stolech již drahnou dobu. Věřím, že se to stane.

Je sympatické, že ministr Fiala projevil i vnímavost k problematice genocidy Romů za druhé světové války a že se účastnil i pietního aktu koncem srpna v Hodoníně u Kunštátu. Reflexe těchto událostí do současnosti nemůže vést k jinému výsledku než k respektu rovnosti a stejných šancí i pro romské děti v české škole.

Manushe – co se povedlo a co dál...

ŘEŽ U PRAHY – O prázdninách se v Řeži u Prahy sešly aktivistky a zakládající členky romské ženské skupiny Manushe. Na pětiden-

ním setkání se probíralo strategické plánování a rekapitulovaly minulé akce a projekty. Šlo například o dokumenty Ženy v poli, Spravedlivá společnost, Ženy to umí – nebojte se podnikání, Kampaň mammografie, Postavení romských žen ve společnosti atd.

Skupina vznikla na podzim roku 2000 v rámci sdružení Slovo 21. Název Manushe odpovídá ženskému ekvivalentu romského slova „manuš“ – člověk.

Manushe sdružuje víc než 170 romských žen i mužů bez rozdílu věku nebo vzdělání z celé České republiky. Ženská romská skupina Manushe je od roku 2005 členskou organizací České ženské lobby a Evropské ženské lobby.

Dříve bývala setkání propojena se setkáváním účastnic kurzů Politických výcviků pro romské ženy. První se uskutečnil v roce 2006, druhý začal v roce 2010 a skončil nedávno. Měly jsme příležitost popovídat si s Denisou Berouskovou z Kolína, která je díky politickému výcviku z roku 2006 mediálně známá. Také Emilie Sulejman Žigová a Martina Horváthová nás seznámily se svými zkušenostmi z práce v neziskových organizacích.

Velmi přínosný byl projev Magdalény Karvayové z nadace OSF, mezi jejíž největší zájmy patří práva především mladých Romů v ČR. Magdaléna zastává názor, že „vzdělání jak akademické, tak morální představuje klíč k bráně úspěšného života a zároveň otevírá cestu k dalším právům jedince“.

Úspěšná prezentace představených projektů nás motivovala k pokračování osvědčených akcí.

Máte-li zájem, všechny informace můžete získat na www.slovo21.cz.

Miroslava Adamenko

Petr Fiala, nový ministr školství, si v porovnání se svým předchůdcem Josefem Dobešem vede zatím dobře. Nás proto zajímalo:

Dá se od nového ministra školství Fialy očekávat i lepší začleňování romských dětí do hlavního vzdělávacího proudu?

Arnošt Goldflam

Režisér, scénárista, Brno.

Co se týká nového ministra školství Petra Fialy, jak znám jeho a práci, která za ním zůstala, myslím si, že přinejmenším se na to nevykašle. Třeba se bude i snažit a třeba – snad – se mu i něco podaří!

Miroslav Patrik

Předseda ekologického sdružení Děti Země, Brno.

I když ministr Petr Fiala vystupuje a jedná daleko seriózněji než jeho předchůdce, tak za současného stavu velkých názorových a věcných turbulencí ve vládě se obávám, že nelze říci žádnou jednoznačnou přepověď, jak ministerstvo toto těžké téma uchopí a bude řešit. Mám pocit, že ministerstvo, a nejen toto, řeší za pochodu mnoho problémů, takže na koncepční věci zůstává málo času. Navíc za dva roky jsou volby, takže zůstávám skeptikem, zda se kolem vyššího začleňování Romů do vzdělávacího systému státu něco lepšího vytvoří a ještě prosadí.

Ivana Janišová

Psycholožka, Praha.

Po zkušenostech s ministrem školství Josefem Dobešem už lze očekávat vše už jen lepší. Horší to totiž být nemůže. Takže ano, doufám, že i v této oblasti se bude chovat ministr školství koncepčněji, v souladu s evropskou etikou a s požadavky na lidštější společnost.

Jarmila Hannah Čermáková

Básniřka, publicistka, Praha.

Ano, pan ministr školství Petr Fiala působí jako člověk dobré vůle. I proto by stálo za úvahu oslovit jej prostřednictvím romského tisku a médií, odkud je slyšet romský hlas. Například v romském vysílání O Roma vakeren.

Jiřina Šiklová

Socioložka, publicistka, Praha.

Nový ministr Petr Fiala zatím postupuje vyborně, a to jak vůči celému školství, tak vůči specifickým otázkám romských žáků. Doporučovala bych, aby sami Romové, kteří jsou vysokoškoláci nebo mají maturitu, se přihlásili jak ke svému vzdělání, tak ke svému romství. Třeba ať to napíší do těchto novin a uvedou příběhy nejen o obtížích, ale i o podpoře, které se jim dostalo od rodiny, nevládních organizací či od někoho z učitelů, když chtěli pokračovat ve studiu.

Eva Dobšíková

Bývalá učitelka, Brno.

Myslím si, že Petr Fiala je moudřejší ministr než jeho předchůdce, ale měli bychom mu dát pro základní školství a zejména pro děti sociálně handicapované dobré podklady. Při nejlepší vůli je to člověk, který se dosud pohyboval na půdě vysokoškolské. A nevím, nevím, jaké má poradenství. Já bych doporučovala poskytnout mu materiály Heleny Balabánové a jiných lidí, kteří z praxe vědí, jak moc se teď podmínky pro řadové romské děti v předškolní přípravě i na základních školách zhoršují. Já proti tomu i jiným asociálním katastrofám organizuji protest ve spolupráci – zatím s Masarykovou dělnickou akademií.

Nina Pavelčíková

Pedagožka na katedře historie Filozofické fakulty Ostravské univerzity.

Pan ministr Fiala si podle mého názoru vede velmi dobře. Jeho názor na integraci romských dětí neznám, domnívám se ale, že je velmi komunikativní. Je ovšem spíše specialista na oblast vysokého školství. Myslím, že bude hodně záležet na tom, do jaké míry budou v této věci iniciovat rozhovory s ním nejen pedagogové, ale například i pracovníci neziskových a dalších organizací, které se vzděláváním romských dětí zabývají.

(pp)

Protest jedné staré učitelky

Sociální rozdíly se prohlubují. Chudí se stávají katastrofálně chudými, bezdomovců přibývá, policie se stará, aby neobsazovali polozbořené stavby a chaty, aby se nezdržovali pod veřejnými přístřešky jako nádraží a třeba hypermarkety. Zkrátka, aby nikde nebyli vidět.

Zdravotní péče o tyto bezprávné lidi? Podle mojí zkušenosti žádná, leda když se najde člověk zhroucený na ulici, který ještě dýchá, odvezou ho.

Přichází podzim. Ze strany státu a správy měst není postaráno ani o ty nejzákladnější potřeby pro tisíce lidí bez domova. Bude Praha na konci zimy zase stavět na pár týdnů stanové městečko? Nebo tentokrát až v březnu? Zase budou nemocní a slabí umrzat na ulicích jako loni. Jenže letos jich bude víc.

Přečtete si článek v Novém Prostoru č. 30 z 9. srpna 2012, který s nejmenovanou pražskou kurátorkou napsali Zuzana Brodillová a Tomáš Havlín. Kurátorka, která informace ze své praxe poskytla, muse-la zůstat anonymní.

Letos, kvůli drastickému snížení příjmů těch chudých a nejchudších (viz opatření ministerstva práce a sociálních věcí) několikrát sobně přibývá lidí bez domova. A to i rodin s dětmi. Od nového roku se v sociální oblasti chystají další změny, které, jak se domnívá kurátorka, situaci dále zhorší, a to už také proto, že jsou nedostatečně při-

pravené. Kurátorka má na starosti asi 150 rodin.

Z dřívějšíka, kdy jsem učila na základních školách, do jisté míry naplň práce sociálních pracovníků znám. Kurátorka má pravdu, že kdyby ji měla vykonávat účinně, musela by spolupracovat tak s 15, nejvýš 20 rodinami. A také by muselo být kam umísťovat děti spolu s rodiči.

Je to k uvěření, že v Brně, ve městě, kde třeba jen nedávno pořízené „hodiny“ na náměstí Svobody (které ani čas běžným občanům neukazují, leda občas vyplivnou kuličku) stály „náct“ milionů, nejsou zajištěné základní potřeby pro všechny děti a jejich rodiče? Že pro mnoho dětí vlastně není dostupné plnění základní školní docházky a alespoň poslední, předškolní rok v mateřské škole nebo přípravném ročníku? Že mnoho rodin na škol-

ní potřeby, jídlo pro své děti ve škole a družinu nemá? Že děti se nemají ani kde učit, natož aby jim rodina poskytovala potřebné zázemí a motivaci?

Jako stará učitelka, která své úsilí věnovala vyrovnání handicapů znevýhodněných dětí a jejich plnohodnotnému vzdělávání, která si vroucně přála odstraňovat sociální handicap a vychovávat práce-schopné integrované sebevědomé lidi, vnímám tento stav společnosti a jako zpoličkování na závěr svého života. Jak je možné mlčet?

Ani televize, ani rozhlas, ani nekolikeré listy – Lidové noviny, Literární noviny, Respekt a jiné „dobré“ tiskoviny na určité intelektuální úrovni o stavu společnosti a hlavně příčinách moc neinformují. Přesvědčila jsem se, že ti „šťastnější“ jedinci a rodiny, jimž se vede dobře, o něm příliš nevědí, a proto je nemůže zajímat. Působí to na mě skoro jako záměr udržovat nevědomost a tím společenský smír. Je to záležitost vedení obcí, státu, parlamentu, senátu a každého zastupitelstva na všech úrovních.

Ale je to také především věc každého slušného člověka. Individuální pomoc však může vyřešit jen málo. Co můžeme společně dělat, aby společnost věnovala zhoršování životních podmínek občanů náležitou pozornost? K této tematice velmi uvítám názory čtenářů.

Eva Dobšíková

Chcete přispívat na naše anketní a tematické stránky?

Ozvěte se na

pecinkapavel@seznam.cz nebo rhangos@volny.cz

Jak jsem překonala samu sebe

Můj poslední rok na základní škole končil a já čekala na odpovědi, zda mě přijali na některou ze škol, kam jsem chtěla. Respektive jsem si přála, aby mě přijali pouze na zdravotnickou školu. Ty ostatní obory mi byly celkem ukradené, protože jsem věřila, že mě přijmou pouze na jednu vysněnou.

Jednoho dne se stalo to, co jsem netrpělivě očekávala. Přišly mi odpovědi ze škol. Podávala jsem si tři přihlášky. Jednu na obor veřejnosprávní činnost, další na obchodní akademii a třetí na zdravotnické lyceum. Všechny tyto obory patří totiž pod jednu školu. Po nějaké chvíli jsem s nervozitou otevřela první obálku... a se smutkem čtu, že mě nepřijali ani na „zdravku“ ani na „véčku“, ale na obchodní akademii, kam jsem vůbec nechtěla. Se slzami v očích pečlivě čtu, zda jsem

něco nepřehlédla. Ale ne. Nepřijali mě na školu, o které jsem snila již od šesté třídy. Byla jsem opravdu zhroutená. Rodiče byli rádi, že mě nepřijali na „zdravku“, protože si to nepřáli, ale byli rádi, že mě vzali na obchodní akademii.

Jenže já jsem se jen tak nevzdávala. Zavolala jsem do školy a zptala se, jestli se tam náhodou nevyskytlo volné místo. Řekli mi, že třída zdravotnických lyceistů je už plná. Po pár dnech jsem sama napsala dopis s tím, že žádám o přestup z obchodní akademie na zdravotnického asistenta. Bylo mi už úplně jedno, jestli budu ve třídě lyceistů nebo asistentů. Hlavně, že budu na „zdravce“, říkala jsem si...

Dopis jsem nechala mamce podepsat. Když se ptala, co že to popisuje, zalhala jsem a neřekla, že se jedná o přestup. Když jsem do-

pis poslala, věřila jsem, že se tam snad jedno volné místočko pro mě snad najde. A taky že našlo! Z pár dní mi přišlo pozvání k osobní schůzce s ředitelkou školy.

S radostí jsem to oznámila rodičům. Byli překvapeni a nechápali, jak se mohlo stát, že mě přijali na „zdravku“. Všechno jsem jim vysvětlila. Tatka šel se mnou za paní ředitelkou, protože se chtěl dozvědět víc informací o škole, kde budu celé čtyři roky. Byla jsem šťastím bez sebe.

Když po něčem toužíte hodně dlouho, tak vám prostě nejde se jen tak vzdát. Tak jako mně. Šla jsem za tím, co jsem chtěla, a to je v životě důležité. Nyní už jsem třetím rokem na zdravotce a jsem velice spokojená. Myslím, že lepší zdravotka než ta naše snad ani neexistuje...

Lucie Kačová

Odlišnost jejich světů není tak velká, jak se zdá

Žijí mezi námi. Lidé handicapovaní. Lidé nechodící, neslyšící, nevidící. Potkáváme se s nimi denně na ulici, jenže si ani nevšimneme, že některý z nich neslyší nebo nevidí, protože jsou stejní jako my. Ano, člověka, který je trvale upoutaný na invalidním vozíku, pozná každý z nás. Ale způsoby, jak získat handicap, jsou různé. Některé lidi se už s postižením narodí (většinou to bývá u dětské mozkové obrny), jiní je získají teprve následkem nějakého úrazu. K tělesnému postižení se někdy při-

druží další nedostatky – třeba porucha řeči, zvýšená reakce na zvuky, mimovolné pohyby... A tak můžeme vidět, že si někdo na koncertě na vozíku poskočí, jiný si zakrývá uši, když vidí psa.

To, že se lidé pohybují na vozíku, však neznamená, že nic nezvládají. Naopak, i tělesně postižení mohou sportovat, tancovat, hrát divadlo, studovat, jezdit na tábory... Prostě mohou skoro všechno, co my. Jen někdy potřebují přizpůsobit prostředí a odstranit bariéry.

Sama jsem se setkala s handicapovanou osobou. Když jsem se s ní setkala poprvé, velice jsem ji litovala. Bezmocně ležela na lehátku a maminka ji krmila. Mysleli byste si, že jí je tak patnáct, ale ona je o deset let starší. V tu chvíli jsem si uvědomila, jak jsem vděčná, že vůbec můžu chodit, tancovat a vůbec dělat spoustu věcí.

Ze začátku jsem nevěděla, co si s ní povídat. Nevěděla jsem, jestli ji zajímají takové věci co mě. Přece je o pár let starší, říkala jsem si. Urči-

tě se nebude zajímat o dívčí časopisy apod. Ale musím říct, že jsem se bála zbytečně. Zjistila jsem, že ji zajímají stejné věci jako mě. I když jsem měla obavy, po chvíli jsem zjistila, že se s ní dá normálně mluvit, jako skoro s každou holkou.

Zjistila jsem i to, že je jako má starší sestra, které můžu říkat cokoliv, svěřovat se jí se vším a vím, že mi poradí. V takové chvíli se vůbec nejedná o to, jak moc je kdo tělesně postižený, ale o to, jak si s ním rozumíte a jaké má srdce.

Opakem jsou neslyšící lidé. Je to s nimi trochu jiné. Nemůžeme si s nimi normálně povídat a bavit se běžných věcech, ale pomocí znakového jazyka mohou z našich úst odezírat, co se jim snažíme říct.

Tímto článkem jen chci říct, že máme být na tělesně postižené lidi ohleduplní a chovat se k nim s úctou. Jak by vám bylo, kdybyste byli jako oni a lidé by si z vás dělali legraci, ignorovali vás a nechťeli vás přijmout do své společnosti?

Lucie Kačová

Přemysl Sobotka

Děkuji za váš zájem. Musím nicméně konstatovat, že některé vaše otázky určené kandidátům se skutečně nachází za hranicí korektnosti a nevycházejí z reality české společnosti.

Romská otázka je složitá, má historické pozadí a nevyřeší se samozřejmě hned. Prezident sám nemůže exekutivně přímo ve věci dělat nic, jeho pravomoci ohraničuje Ústava. Co bych ale jako prezident určitě dělal – snažil bych se vahou prezidentského úřadu, aby se o romské otázce nejen mluvilo, ale také něco dělalo. Byť jsem přesvědčen, že se

nemálo věcí děje. Můj apel by směřoval také k Romům, neboť oni sami mají, tak jako všichni občané této země, svůj osud ve svých rukou.

A k vaší otázce, proč Romové zůstávají na okraji společnosti v mnoha zemích, je nutné podotknout, že jde o jejich svobodné rozhodnutí, tradiční styl života. Nacházet se v tomto smyslu na okraji společnosti nepovažuji za pejorativní pojem.

Jsem si ovšem jist, že většina má v demokratické společnosti zodpovědnost vůči menšinám a etnikům, jako jsou Romové.

Klára Alžběta Samková

Proč jsem se rozhodla ucházet o post hlavy státu? Dovedla mne k tomu především negativní volba: totiž pohled na ty, kdo na prezidenta kandidují. Za situace, kterou nemohu nazvat jinak než rozpad politického systému státu, se o funkci prezidenta začali ucházet lidé, kteří mají vznik tohoto neutěšeného stavu značnou měrou na svědomí. Dva kandidáti, nacházející se v čele průzkumů, jsou tak zvaně nezávislí. Jeden z nich nastartoval počátek tohoto politického úpadku patvarem, zvaným „oposmlouva“. Druhý se výrazně vyprofiloval tím, že po dobu svého krátkého dosednutí do premiérského křesla nic významně nezkalil. Oba spojuje fakt, že jsou podporováni skupinami, o kterých normální člověk raději nechce ani nic vědět a pokud ví, tak se bojí.

Kandidáti politických stran se pak ke zrodu dnešního bahna prostřednictvím svých politických stran hlásí i nyní a ve smyslu známého hesla „Dokázali jsme, že to dokážeme“, hodlají i po dosažení prezidentské mety v budování svého dosavadního politického profilu pokračovat.

Pak tu ovšem máme ještě skutečně nezávislé poslance se skutečně nezařazenou minulostí: Třeba bývalou europoslankyni, která svých politických zkušeností, totiž jak svého nezařazení využívat pro dobro Vlasti a Národa, nabyla v Evropském parlamentu s dalšími „nezařazenými“ – totiž s Jean-Maria Le Penem a Alexandrou Mussoliniovou.

K dalším kandidátům, kteří mají často i dobré úmysly, mohu říci pouze jedno. Dobré úmysly nestačí. Musí přibýt ještě jistá osobnostní charakteristika, totiž vysoká míra osobní odvahy a síly. Prezident bude muset mít nejen vlastní pevnou vizi státu, který chce (pomoci) vybudovat, ale především schopnost odolávat nejrůznějším tlakům.

Existenci této rezistence si nejsem u dosavadních kandidátů zcela jistá. Rozhodla jsem se, že budu kandidovat na prezidenta právě proto, že právě s tímto „odoláváním“ mám letité zkušenosti. Musím říci, že obhajování Romů mi dalo na-

prsto neotřesitelnou jistotu, že umím stát za svým.

Od té doby, co na mě v Břeclavi tuším v roce 1995, když jsem obhajovala Josefa Poláka, kterému skini vypíchli při svém útoku oko, pořvávali, že mě oběsí na mých vlastních střevech a policisté a justiční stráž se tvářili, že vůbec nic neslyší, tak od té doby se nebojím už vůbec ničeho. Nic méně populárního než obhajovat Romy jsem nemohla dělat. Takže vím, že mám sílu si stát za svým názorem i za situací, kdy jde doslova o krk.

Jít za svým – za naším – a nestoupit. To je to, co chci svým eventuálním voličům nabídnout.

Chci lidi povzbuzovat k tomu, aby se stali pány svého vlastního osudu, aby uchopili život do svých rukou a přestali být loutkami či obětmi života – aby se tak přestali chovat a cítit se tak. K tomu je samozřejmě zapotřebí řady kroků, které mohou charakterizovat jako „umetání cesty“. Každý po ní musí jít sám. Ale to neznamená, že stát na ni musí navršit kupy ze všeho hnoje, který se mu „podaří“ vyprodukovat – což je přesně to, co dělá nyní.

Pokud jde o příčinu problematického postavení většiny Romů, je pro mne naprosto jednoznačná: tak zvaný romský problém totiž není problémem sociálním, byť lidé, kterých se týká, jsou extrémně chudí, ale problémem národnostním. V každém případě bych si coby prezidentka ustanovila svoji „romskou radu“ pro vytvoření určité platformy k hledání východisek a pro rozvoj romské komunity. Byla bych ráda, kdybych z romské komunity

mohla každý rok dostat několik návrhů na státní vyznamenání a jejich udělení nějakému Romovi, který se o svou komunitu opravdu stará.

Pokud jde o tu otázku ohledně mojí údajné kontroverznosti a rozdělování společnosti: Rozhodně mám letité zkušenosti ve spojování společnosti! Nenávist k Romům a nenávist k Samkové byla dlouho spojujícím článkem prakticky celého českého společenství. Pokud je společnost takto sjednocená, jde o ohromnou výhodu: je totiž jenom jediné východisko a s tím se dá pracovat.

Dlouhou dobu mne lidé skutečně ze srdce nenáviděli za moji obhajobu Romů. V podstatě nechápali, když jsem říkala, že já neobhajuji Romy proto, že je miluju a nemůžu bez nich být, či proto, že bych si myslela, že jim náleží nějaká zvláštní práva, ale proto, že jsou nejzranitelnější. Jedná se o takové kanárky, které si horníci brávali s sebou do dolů, aby jim pomohli určit, jestli někde neuniká jedovatý plyn. V momentě, když kanárci přestali zpívat, horníci věděli, že je zle a rychle vyfárali. Kanárci jim zachránili život.

Kdyby si společnost v 90. letech pořádně všimla, jak žijí Romové a kde spočívají jejich hlavní problémy, vyvarovala by se dnešních překvapení, kdy se řada lidí z majoritní společnosti dostala do stejné sociální situace, v jaké se nacházeli a nacházejí Romové. A najednou vidí, že cesta z bída bezpráví skutečně není nikterak jednoduchá. Za této situace si – opět sjednocení – začínají uvědomovat, že problém leží pravděpodobně někde jinde než v úplné neschopnosti Romů. A občas začíná probleskovat myšlenka, že třeba ta Samková může i mít v něm pravdu. No není to úžasné?

Totíž, úžasné není to, že já bych měla mít pravdu, ale to, že lidé začínají dospívat ve svém kolektivním vědomí k jistým závěrům, které já pokládám za mimořádně potěšující. A tím, co mne těší nejvíce, je, když vidím, že lidé si začínají uvědomovat, že skutečně mají život ve svých rukou. A že společnými silami mohou něčeho dosáhnout.

Co si myslí kandidáti?

Začátkem příštího roku se v Česku uskuteční poprvé přímá volba prezidenta. Dosavadní zájemci o prezidentské křeslo dostali od Romano hangos několik anketních otázek: Pro každého byly dva dotazy stejné, další otázka navíc byla speciální vždy pro danou osobu s přihlédnutím k jejím názorům, minulosti a prioritám. Otázky viz níže, odpovědi dvou kandidátů, kteří se ozvali jako třetí, následují.

RH v každém čísle zveřejní odpovědi dalších kandidátů.

Všichni kandidáti obdrželi otázku:

- 1) **Proč se rozhodli ucházet o post hlavy státu.**
- 2) **Kde všude vidí příčiny problematického postavení většiny Romů a co by s tím chtěli, nejen v symbolické a deklaratorní rovině, dělat.**

U **Jiřího Dienstbiera** mě navíc zajímalo, zdali si na funkci nepřipadá příliš mladý a jestli by šel do konfliktu i s některými lokálními politiky ČSSD, kteří se snaží zabránit odlivu dělnických voličů k pravicovým extrémistům tak, že někdy částečně přebírají jejich pravicové populistickou rétoriku.

U **Jana Fischera**, v čem spatřuje příčiny tak protikladného vztahu ke vzdělání u velké části Židů a velké části Romů, a jak to změnit (u řady Romů) a zdali se někteří Izraelci nechovají k Palestincům tak, jako někteří Češi k Romům.

U **Miloše Zemana**, jak by se mělo účinně zasahovat např. proti některým olašským mafiím, které využívají neproniknutelné rodinné struktury, a přitom policejní represí neuškodit těm nezúčastněným rodinným příslušníkům.

U **Klárě Samkové**, zdali si o svém veřejném působení myslí, že spíše spojuje nebo rozděluje společnost.

U **Jiřího Karase**, co si myslí o romské magii, kouzlech, rituálech a zařikávání a jak by se k tomu měli stavět křesťanští kněží, kteří s Romy pracují. A dále, co soudí o vyhánění homosexuálů z některých romských velkorodin.

U **Táni Fischerové**, jaký recept má antroposofie a podobné duchovní nauky na praktickou politiku v sociálně vyčleněných lokalitách a ghettech.

U **Jany Bobošíkové** a **Ladislava Jakla**, jaké praktické postupy by poradili romským národovcům a nacionalistům, kteří chtějí z rozmanitých odnoží a velkorodin Romů vybudovat jednotný romský národ. A dále, co soudí o výsledcích aktivit Evropské unie, jako byl např. projekt Evropského fóra Romů a travelerů.

U **Přemysla Sobotky**, **Karla Schwarzenberga**, **Zuzany Roithové** a **Vladimíra Dlouhého**, proč podle nich zůstávají Romové na okraji společnosti jak v diktaturách, tak demokraciích, v zemích komunistických i kapitalistických, muslimských i křesťanských, ať už kočují nebo jsou usazení, ať mluví některou variantou romštiny nebo se přizpůsobili domácímu jazyku (když přitom všichni shodně odmítáme rasisticko-biologické „vysvětlení“, že „to přece mají v genech“).

U **Petra Cibulky**, zdali když dokáže odhalit siderickým kyvadélkem půjčeným od Slávka Popelky agenta StB, zdali siderickým kyvadélkem odhalí i skrytého neonacistu či homosexuála.

U **Tomáše Vandase**, zdali je neonacista a homosexuál. (Na homosexualitu, která mi u několika mých známých nevadí, se ptám Tomáše Vandase proto, že ho skoro nikdo nikdy neviděl s žádnou ženou a údajně bydlí pořád u maminky.)

(pp)

Seznamte se s Mladými hvězdami v Hranicích na Moravě

HRANICE NA MORAVĚ – Dům dětí a mládeže Hranice pořádá ve čtvrtek 1. listopadu v 11 hod. taneční soutěž Terne čercheňa (Mladé hvězdy). Jedná se pouze o taneční soutěž (hudební soutěž se

uskuteční v jiném termínu). Taneční skupiny se mohou hlásit do 24. října. Vystoupení bude limitované časem (tři minuty na jedno vystoupení), aby měli všichni stejné podmínky.

Kategorie jsou rozdělené na tradiční romské tance a moderní tanec hip hop.

Info na tel.: 604 638 194 nebo na e-mailu: rsutory@mesto-hranice.cz

Robert Sutory

co na to naši čtenáři?

Z paní Bobošíkové i z dr. Milady Emmerové, které vám také přispěly letos do novin, jsem velmi smutný. Jde o velké populistky. Nezapomenu nikdy na výrok dr. Emmerové, že se nestydí za dvaadvacetileté členství v KSČ. Její taneček pozastavit členství v ČSSD a kandidovat za Zemanovce do Senátu odporuje zdravému rozumu. U paní Bobošíkové bych jen chtěl navrhnout – podívejte se u té její odpovědi v RH 14 do jejích očí. To není jen výraz ambicióznosti, ale pohled dravce. Nevím, jestli něco víte o tom, že manželé Bobošíkovi vytunelovali sklárny v Heřmanově Hutí a v Libochovicích. I když paní Bobošíková to vehementně popírá. Ona se také velice angažuje v Památníku Lidice, jejichž jsem přítelem, a jsem přesvědčen, že je to i z důvodů její bezmezné ambicióznosti. Jeden z prestižních německých časopisů Die Welt ji loni označil za ultranacionalistku. Obě dvě – jistě chytré i pohledné dámy – jsou pro mne osobně v české politice nadále neakceptovatelné. Než jim, tak dám hlas dr. Kláře Samkové.

Bohumil Řeřicha, Lubenec.

Děkuju, pane Pečíňko, že jste zařadil mou odpověď do RH 12–13. Jako Moravan v mnoha situacích očekávám spíše cenzuru a diskriminaci (po osobních zkušenostech z doby po roce 1989). Když se někdo zachová ve věci Moravy jako demokrat a slušný člověk, zaslouží si poděkování. A protože v televizi ani v novinách příležitosti k takovému díkůvzdání bývá jen mírně více než bílých vran, ještě jednou díky.

Robert Kepřt, Brno

Pane Pečíňko, proč jste si bez mého svolení dovolil vykrátit můj článek? Proč jste vynechal hodně vět, které jsem napsala a ještě k tomu mi změnil text? Brala bych to, kdybyste mi o tom řekl, ale sám jste mi napsal, že ten článek vyjde. To jste si ten článek zrovna mohl celý vymyslet vy, ne? A ani fotku jste tam nedal. A to jsem vám posílala dvě nebo tři fotky, aby jste si aspoň jednu vybral! Takže naše články zkracujete a vy si sám napíšete klidně rozhovory s nějakýma obyčejnýma cigánkama a dáte si tam hodně fotek! Nezdá se vám to nefér? Myslíte, že ty vaše rozhovory někoho zajímají? No nic, co se už dá dělat, že? Příště mi nechte celý článek, tak jak ho pošlu, ano?

Emílie Kačová, Nový Jičín

Emílie, to, že RH jsou noviny demokratické, ještě neznamená, že je zde možné všechno. Editaci považuju za běžnou, pokud text něčím nevyhovuje, může být buď upraven – nebo odstraněn. Nebráním Vám, abyste podobný temperamentní tón a požadavky nasadila v jiných novinách. Napište pak, co odpověděly. Sem můžete psát samozřejmě dál – s tím, že texty i fotky, Vaše i dalších lidí, mohou být předmětem úprav. (pp)

Kdo vymění svoje zdraví za alkohol nebo cigarety, dělá chybu

„Všechno nejlepší, hodně úspěchů v zaměstnání, ale hlavně hodně zdraví.“ „Mnoho štěstí v Novém roce a pevné zdraví.“ Při téměř každé příležitosti, kdy se lidé setkají, baví se nebo něco oslavují, si navzájem přejí hlavně hodně zdraví. Všichni dobře víme, proč je zdraví ta vytoužená věc, kterou si všichni přejeme. Když není člověk v dobrém zdravotním stavu nebo je nemocný jiný člen rodiny, ztratíme dobrou náladu. Už nejsme šťastní. Peníze člověka s nevyléčitelnou chorobou nevylečí.

Co je podle vás nejdůležitější? Od většiny lidí slyším, že peníze jsou tím nejdůležitějším, co člověk potřebuje. Ale já myslím, že peníze nám budou k ničemu, když trpíme nevléčitelnou chorobou. Co teprv když půjde o nevléčitelnou chorobou? Teprve pak zjistíme, jak je důležité být zdravý. Snažím se pouze říct, že není-li někdo zdravý, těžko může být šťastný a plný energie. Zdraví je společně s láskou ten nejceněnější dar, který člověk má. Proto bychom si s ním neměli zahrávat a zbytečně pokoušet osud.

Jednou jsem se setkala s jedním klukem. Byl starší než já. Kouřil, pil a svého zdraví si nevážil. Denně vykouřil celou krabičku cigaret a skoro každý den se chodil opíjet do hospody. Jednou jsem se ho zeptala, proč tolik kouří. Řekla jsem mu, že mu to všechno jde na plíce a na srdce, že jak bude starší, tak se mu to všechno projeví. Nevěřil, říkal mi, že je mladý a že se mu nic stát nemůže. Smála jsem se tomu. Protože dobře vím, jak vypadají plíce kuřáka po několika letech. Musím konstatovat, že příšerně.

Asi tři roky jsme se neviděli. Zjistila jsem taky, že se naučil vykouřit už dvě karbičky denně. Stal se z něho těžký závislák. Když jsme se po čase sešli, řekl mi, že mu našli něco na plících a že se musí léčit v nemocnici. Se smutkem v tváři mi říkal, že tam nechce a chce být zdravý. „Co ti na to mám říct?“ říkal jsem mu. Napomínala jsem ho, že se mu to časem nějak projeví. Vždyť kouřil od svých dvanácti let.

Teprve když mu lékaři řekli, že je vážně nemocen, tak si uvědomil, jak si měl předtím vážit svého života. Proč musel každý den chodit do té zatracené hospody? Vždyť tam tolik utrácel! Proč musel vykouřit dvě krabičky cigaret denně? Proč mu nestačila jedna cigareta za den? To byly jeho otázky, teprve až když onemocněl.

Na závěr jednu radu. Chraňte si zdraví, jako by bylo vaším nejcennějším majetkem. Zdraví je nejdůležitější věcí na světě. Můžeme ho upevnit otužováním, sportováním, zdravou stravou, pohybem na čerstvém vzduchu, tím že se vyhneme drogám, alkoholu a cigaretám.

Lucie Kačová

Na dovolené

Chtěla bych se s vámi podělit o zážitky mé vnučky Patricie na dovolené se mnou v Bulharsku. Vnučce jsou čtyři roky a nebydlí v ČR. Moje dcera s přítelem a mladším bratrem ji dovezla asi čtyři dny před odletem na vysněnou dovolenou.

Trochu jsem se obávala, že Patricie nebude chtít letět na dovolenou bez rodičů a bratra. Vysvětlili jsme jí ale, že letí k moři sama bez rodičů s babičkou. Ano, pochopila to, takže nakonec tatínkovi na letišti řekla – už jdi domů. Já jedu na moře.

V letadle se chovala jako zkušený pasažér. Uměla si sama zapnout bezpečnostní pás – na rozdíl ode mě – a odpočítávala v angličtině start.

Odpoledne jsme přistáli v Burgasu a autobusem jeli asi hodinu na místo. Autobus zastavil před penzionem, kde jsme byli ubytováni – v letovisku Primorsko.

Když Patricie viděla bazén hned u penzionu, vykřikla radostí: „Už

jsem tady.“ Vybalily jsme věci, našly plavky, plaveckou vestu a hned vyrazili s přáteli na pláž.

A tak začala dovolená s mou vnučkou u moře. Každý den dopoledne bazén, odpoledne moře, večer animační programy pro děti, hry, tancování a místními delegáty uváděné pohádkové večery.

První den začalo představení slibně. Jeviště po znělce patřilo pohádce Zlatovláška. Král byl vyzván, aby uvítal děti. Patricie seděla na zemi před jevištěm jako ostatní děti. Král, oblečený v černém plášti a dlouhé černé paruce měl obličej nalíčený jako čert (moc ale nechápu proč?). Uvítal je tak, že se děti strašně lekly. Začal na ně doslova rvát: „Jsem zlý král... a vy buďte hodné děti!“ Patricie skočila hned první cizí paní do náruče a já viděla její vystrašená očička, jak mě hledají. Volala: „Babičko, babičko, prosím tě, já se bojím!“ Hned jsem přiskočila přes dvě maminky, vytrhla Patricii cizí paní z náruče

a utěšovala ji. No jistě, že už nechtěla zůstat, musela jsem s ní odejít.

Tak pro Patricii skončilo slibné pohádkové divadlo. Jenom když jsme šli kolem areálu, říkala: „Tady je zlý král, nepůjdeme tam, že, babi?“

Protože Primorsko je naštěstí velké, mohli jsme si vybírat jiné dětské atrakce, kde byla moje vnučka spokojená a šťastná.

Já byla každý večer unavená, ale ráda, že mohu být několik dní s ní.

Patricie si užívala, byla spokojená, říkala mně – babičko, ty jsi moje hodná holčička.

Zmínila jsem se, že se musíme za pár dnů vrátit domů, ale ona odpověděla: „Já nemůžu, jsem přece na moři!“

Poslední den u moře se dokonce Patrici naučila, jak říkala, „utopit“. Měla na mysli samozřejmě „potápit se...“

S Bulharskem se rozloučila se slovy „Tak čau, moře, já přijdu, jo?“

Květa Podhradská

Pre dovol'enka

Kamavas bi tumenge te phenel, sar somas mira cikňaha čhajoraha pre dovol'enka andre Bulharsko. Mira vnučkake hin štar berš. Joj nabešel andre ČR. Miri čhaj he lake-ro murš the lengero cikno čhavoro mange la vnučka ande štar divesa, niž kam'lam te džal le roplanoha pre dovol'enka.

Me man čino daravas, kaj e Patricia nadžala pre dovol'enka korkori manca, the na la daha the le dadeha. No, amen savore lake phen-đam, kajča joj džala la babaha pre dovol'enka. Joj dumind'a peske, the phead'a peskere dadeske pro letiskos – ta mište, dža imar khere. Me džav pro moros.

Andro roplanos pes fikerlas sar god'aver manušni. Džanelas peske te zaphandel o paskos pašal peste sar nič – no, man has but'i pes te phandel. The chudf'a te odgenel pal o anglicko duma, kana džala o roplanos upre.

Pal o dilos amen le roplanoha av'lam andro Burgasos, the palis mek džahas le autobusiha jekh ora pro than, kaj kam'lam te bešel – Primorsko.

Sar dikl'a e čhajori o bazenos, ta vičind'a: „Imar som kadaj!“ Sig arakl'am o hundri pro paňi the e vesta andro paňi, the ge'lam amare gadženca, so avenas amenca, paš o moros.

No avka začind'as e dovol'enka mira vnučkaha. Ta sako tosara andro bazenos, pal o dilos paš o moros, the kija raťi pre zabava, pro rozpravki, te chuťkerel the te bavinel pes.

Peršo d'ives kija raťi ge'lam te dikhel e rozpravka Zlatovlaska. O kral'is av'la le čhaven te priviti-

nel. E Patrička bešelas pre phuv sar he aver čhavore. O kral'is has urdo andro baro kalo gerokos, o bala les has bare, the o muj kalo sar o beng! Akana ko čhave prevakerđas, the chudf'as te viskinel: „Me som bengalo kral'is... the tumen avena cicho auuu, auuu!“ Patrička sar šund'a e vika, chuťila peršona gadžake pro vasta. The me dikhl'om, sar lakere jakhora man roden, chudf'a te rovel the vičinelas: „Babo, babo, me darav, le man!“ Takoj chuťil'om vaš lake, the il'om la la gadžake andal o vasta. „Joj, miri čhajori, marov,“ no, mušindžam te džal het. Nakamelas imar te ačhel, daralas pes.

Kavka has agor le rozpravkenge. Mek ča sar džahas pašal, phenelas e čhaj: „Kadaj na! Kadaj bešel o bengalo kral'is!“

Ta kada gav o Primorsko has baro, amen phirahas pal o calo gav, so lake pes pačinelas, joj kerelas, the e čhajori sas bachtaľi, radostno.

Me somas zmurdard'i the bachtaľi, kaj e čhajori hiňi manca vare-save d'ivesa.

Raťi mange phenelas: „Babo, tu sal miri lačhi cikňi čhajori.“

No, av'la amaro d'ives, kana kamahas te džal imar pale khere. Phend'om lake, hoj mušinasa te džal imar khere, e čhajori mange phen-đas: „Namušinav, me som pro moros, na?“

Posledno d'ives pes sikhad'a te džal calo tel o paňi, sar joj amenge phenelas, no, joj sig chuťelas andro paňi the sig ušťelas.

Pašal o moros odgeľa le lavenca: „Servus, moře, me mek avava, he?“

Ačhen devleha.

Květa Podhradská

Michala Chramcová: Můj rod? Rusika Roma...

Dokončení ze str. 1

kromě ní byli v té době jen tři Romové. Ve třídě se tak ocitla jako jediná Romka.

Jak říká, necítila tam nikdy žádné zásadní rozdíly. Jako roky bez větších problémů vnímali školní docházku Michaly i rodiče a třídní učitelka. S žáky, s nimiž chodila až do deváté třídy, je v kontaktu dosud a má mezi nimi i nejlepší přátele.

Po „základce“ Michala nastoupila na střední školu: „*Studovala jsem management cestovního ruchu, rozhodovala jsem se podle toho, že*

mě baví jazyky a cestování. V budoucnu bych chtěla pracovat jako průvodkyně.“

Na střední škole, stejně jako předtím na základní, Michalu nejvíc bavily jazyky a hudební výchova. „*Vlastně skoro všechno kromě té strašné matematiky,*“ přiznává.

A záliby mimo školu? „*Hlavně hudba, divadlo, kino. Z hudebních stylů mi nejvíce sedí funkky, rnb, hip-hop. A teď zrovna ujíždím na nightwork,*“ prozrazuje na závěr moderní Rusika Roma z Prahy.

Ptal se Pavel Pečinka

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798

e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram. 2, 4, 9, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 11, zast. Dětská nemocnice

Program na říjen 2012

OTEVÍRACÍ DOBA V NEDĚLI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17¹⁵)

V neděli 7. 10. je vstup do Muzea romské kultury zdarma.

Stálá expozice: Příběh Romů

Moderně pojatá stálá expozice Muzea romské kultury představuje příběh Romů ve světových dějinách. Na historické ose ukazuje kulturu Romů i změny v jejich způsobu života od Indie po dnešek.

Výstavy

Romové ve fotografii Jozefa Kolarčíka-Fintického

Výstava historických fotografií Jozefa Kolarčíka-Fintického je unikátním pohledem do tradičního života a kultury Romů na východním Slovensku v první polovině 20. století. Na výstavě uvidíte černobílé portréty, fotografie zachycující tradiční řemesla, hudbu, tanec či rodinné rituály.

20. 9.–20. 1. 2013

Romové na Gemeru-Malohontě

Výstava převzatá z Gemersko-malohontského muzea v Rimavské Sobotě zachycuje tradice bydlení, výtvarný projev, odívání, stravování a tradiční řemeslo Romů žijících na území v okolí města Rimavská Sobota.

11. 10. 2012–17. 2. 2013

Vernisáž 11. 10. 2012 v 16 hod.

Třetí sochařské sympozium – Socha pro Cejl

Pět romských umělců z pěti zemí. Třetí ročník sochařského sympozia v Muzeu romské kultury pracuje s tématem brněnské ulice Cejl a jejím okolím. Sympozium nazvané **Socha pro Cejl** chce poukázat na důležitost této městské části ke zbytku města.

Přednáška

Romové na Slovensku mezi světovými válkami

Přednáška etnologa a romisty PhDr. Arneho Manna, CSc.

17. 10. v 16 hod.

Kurz romštiny

Muzeum romské kultury nabízí na podzim 2012 kurz romského jazyka. Kurz je od první lekce koncipován s důrazem na rozvíjení komunikačních dovedností. Lektorem je rodilý mluvčí, absolvent oboru romistika Univerzity Karlovy v Praze, Jan Dužda. Podzimní kurz je určen začátečníkům (přihlásit se však mohou i ti, kteří již s jazykem mají zkušenosti). Na podzimní lekce naváže v příštím roce kurz pro mírně pokročilé.

Termín: středa 16.30–18.00 hod.

Místo konání: Knihovna Muzea romské kultury, Bratislavská 67, Brno, Cena: 1000 Kč za účastníka

Začátek kurzu: 17. 10. 2012

Otevírací doba • po a so zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • ne 10–18, poslední vstup 17¹⁵

Chaka Khan – poprvé na Slovensku

10. října ve sportovní hale HANT v Bratislavě vystoupí desetinásobná držitelka prestižní ceny Grammy music awards a světoznámá americká zpěvačka Chaka Khan, považovaná za královnu funku.

Během své kariéry se představila hity jako Ain't nobody, I feel for You, I'm every woman, které se staly nadčasovou součástí posluchačské základny celého světa. Chaka Khan přichází s novou strhující show, složenou z těch nejlepších světových hudebníků a vokalistů.

Na koncertě se představí i špička slovenských hudebníků v tomto žánru, jako kapela Funk Unit s lídrem Martinem Valihorou, Anita Soul, Světlana Rymarenko, King Ivan (Vereš) a také talentovaná mladá zpěvačka Monika Bagárová. Hudební show doplní tanečníci Lady Mel a Johnny Perfect. Během strhující TOP FUNK PARTY roku bude hosty v přestávkách bavit legenda – Dj David ze Sence.

www.facebook.com/onedayjazzfestival

**Adresa redakce
Romano hangos
a Společenství Romů
na Moravě**

**Bratislavská 65a,
Brno 602 00
tel.: 545 246 673
www.srnm.cz**

**číslo účtu:
27-488570217/0100**

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS

Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSC, místo:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo peněžního ústavu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
IČO:	DIČ:
Počet objednaných výtisků:	Od čísla:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol: ☐ složenkou ☐ bankovním převodem na fakturu	

Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, 602 00 Brno.
Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100. Cena předplatného na rok 2011 činí 240 Kč.